

Тема уроку. Особливості структури економіки країни, що розвивається. Спеціалізація сільського господарства. Видобування мінеральних ресурсів. Промислові виробництва, що визначають міжнародну спеціалізацію країни. Зовнішні економічні зв'язки. Міжнародні зв'язки України з Індією.

Пояснення навчального матеріалу

Індія є аграрно-індустріальною країною, що розвивається. У структурі внутрішнього валового доходу частка сільського і лісового господарства та рибальства перевищує частку промисловості. Економіка відзначається розмаїттям форм власності. Значна її частина знаходиться в державній власності. Держава відіграє провідну роль у військових галузях промисловості, атомній енергетиці, транспорті, зв'язку.

Промисловість. Досить розвинена гірничодобувна промисловість. Видобувають вугілля, нафту, марганцеву й залізну руду, слюду, боксити. Держава контролює більшість галузей гірничодобувної промисловості. Електроенергію виробляють в основному теплові електростанції. Гідроелектростанції посідають друге місце. Є також і атомні електростанції, але їх значення у виробництві електроенергії невелике. Традиційною галуззю індійської промисловості була і є легка, започаткована ще за колоніальних часів. В її структурі на перший план виходять джутова, бавовняна (перше місце у світі за випуском тканин) та шкіряно-взуттєва галузі. Провідні галузі харчової промисловості — цукрова й тютюнова. Працюють нафтопереробні, цементні, будівельні, паперові та склоробні виробництва. Розвиваються чорна й кольорова металургія, хімічна промисловість, машинобудування. На сході сформувалася вугільно-металургійна база країни, яку інколи називають «індійським Руром». В її створенні брав участь колишній СРСР, надіславши туди й чимало українських фахівців. Машинобудування в Індії розвивалося після здобуття незалежності. Держава здійснила значні інвестиції та тримала цю галузь під жорстким контролем. Випускають літаки, судна, локомотиви, вагони, автомобілі, верстати, двигуни тощо. Огранюють алмази й дорогоцінне каміння. У країні потужна кінопромисловість (перше місце у світі за кількістю фільмів річно). Близько 2/5 обсягу промислового виробництва забезпечують дрібні та ремісничі підприємства.

Сільське господарство. Переважають дрібні ферми й господарства селян-одноосібників. У сільському господарстві зайнято 2/3 робочої сили. Така висока питома вага робочої сили свідчить про те, що країна є аграрною, а її сільське господарство — недостатньо механізоване. Абсолютна більшість оброблюваних земель засівається. Подекуди врожай збирають двічі на рік. Зрошується 1/5 сільськогосподарських угідь. Основні продовольчі культури — рис, пшениця, просо, бобові, олійні. Індія — один із найбільших у світі виробників цукрової тростини, арахісу, чаю, бавовнику, рицини. Вирощують каву, різноманітні спеції, добувають каучук. У країні зосереджено 1/4 світового поголів'я великої рогатої худоби. Вирощують також кіз, овець, свиней, верблюдів. Розвиваються шовківництво, рибальство, птахівництво. Країна в основному забезпечує себе продовольством, але проблема голоду завжди висить, ніби Дамоклів меч. Великої шкоди сільському господарству завдають повені та посухи.

Транспорт. Довжина залізниць — понад 60 тис. км, автошляхів — понад 2 млн км. Для внутрішнього судноплавства використовуються ріки. Загальна протяжність судноплавних рік — 14 тис. км. Є й порівняно невеликий морський торговельний флот. Головні морські порти — Мумбай (Бомбей), Калькутта, Ченай (Мадрас), Кандла-Гандідхан, Вішакхапатнам, Мангалуру, Мармаган-Панаджі.

Зовнішня торгівля. Основні експортні товари — машини, обладнання, одяг, шкіра та вироби з неї, хімічні товари, бавовняні тканини, вироби з джуту, залізна руда, чай, каву, спеції, консерви, риба й морепродукти, діаманти.

Імпортують мінеральне паливо, транспортне устаткування, напівдорогоцінне каміння, добрива, сталь, 70% необхідних кольорових металів та інші товари.

Головні зовнішньоторговельні партнери — США, Японія, Німеччина, Велика Британія, Бельгія, Росія, Саудівська Аравія, Кувейт, Австралія, Об'єднані Арабські Емірати. З країн Перської затоки Індія ввозить паливо, але практично нічого туди не експортує.

В економіці країни помітну роль відіграє міжнародний туризм.

Туристичні об'єкти

Національні парки Бандхавгарх, Бхаратпур, Велвадар, Гір-Форест, Дад-хва, Данделі, Джавхар, Казіранга, Канха, Кейбул-Ламджао, Корбетт, Кришнагірі-Упаван, Манас, Рантхамбхор, Санджай-Ганді, Сасангір, Тароба, Флаверс-Веллі, Шивपुरі та ін.

У столиці — обсерваторія Джантар Мантар (1725 р.), палац Раштрапаті Бхаван (1929 р.), храм Лакшмі Нараян (1938-1939 рр.), Національний музей, Меморіальний музей М. Ганді, Меморіальний музей Дж. Неру, Інтернаціональний музей ляльок, Національна галерея сучасного мистецтва.

У Делі — міські мури з брамами, фортеця Лал-Кіла (Червоний форт, 1639-1648 рр.) із палацами Ранг-Махал, Дівані-Ам, Дівані-Кхас, найбільша у країні соборна мечеть Джамі Масджид (1644— 1658 рр.), Моті Масджид, або Жемчужна мечеть (1659 р.), руїни міста Фірозабада (1351 — 1388 рр.), палацово-фортечного ансамблю Пурана-Кіла (1538—1545 рр.) із мечетями Кулан (1380 р.) і Кілаї-Кухна (1545 р.), мавзолей Гумаюна (XVI ст.); музеї: Природничої історії, Ремісництва, Залізничного транспорту, Тибетський дім, Національний філателістичний, Військово-повітряних сил; зоопарк; неподалік від міста — міста-фортеці (XIV ст.) Сирі, Джаханпанах, Туглакабад із мавзолеєм Гіяс-ад-діна, Лал-Кот із комплексом Кутаб-Мінар (унікальна колона з чистого заліза (415 р.), руїни мечеті Кувват-уль-Іслам (1193— 1300 рр.), мінарет заввишки 73 м (1199—1220 рр.), мавзолей Ільтутмиша).

У країні — безліч історичних, архітектурних, релігійних пам'яток і музеїв, головні серед них — Агра (всесвітньо відомий мавзолей Тадж-Махал), Амритсар (Золотий храм), Бхубанешвар (храм Лінгараджа), Варанасі (Золотий храм Шиви), Мадурай (храм Меснакши), Пурі (Джаганнат).

УЗАГАЛЬНЕННЯ, СИСТЕМАТИЗАЦІЯ Й КОНТРОЛЬ ЗНАНЬ І ВМІНЬ УЧНІВ

Домашнє завдання: опрацювати § 31